

Waterschap
Roer en Overmaas

Nota stedelijk waterbeleid Waterschap Roer en Overmaas

Sittard, oktober 2007

Nota stedelijk waterbeleid Waterschap Roer en Overmaas

vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 oktober 2007

Inhoud

1. Inleiding 3

2. De kringloop hersteld 5

3. Thema's 7

3.1 Veiligheid, erosie en wateroverlast 7
3.1.1 Veiligheid vanuit de Maas 7
3.1.2 Wateroverlast en erosie 8
3.1.3 Grondwateroverlast 11

3.2 Inrichting en onderhoud watersystemen 13

3.3 Waterbodem 15

3.4 Lozingen 17
3.4.1 Rechtstreekse lozingen 17
3.4.2 Indirecte lozingen 18

3.5 Diffuse bronnen 19

3.6 Waterketen 21

3.7 Ruimtelijke Ordening 27

4. De acties op een rij 29

Bijlagen

1. Planning en stand van zaken (gemeentelijke) plannen

2. Beleid en relevante ontwikkelingen

3. Begrippen en afkortingen

1. Inleiding

Nota stedelijk waterbeleid
De voorliggende nota beschrijft de actuele beleidslijnen voor het stedelijke waterbeheer[1] in het beheersgebied van Waterschap Roer en Overmaas. De nota begint met een overkoepelende visie van het waterschap op het toekomstige watersysteem in bebouwd gebied. Daarna wordt onze visie per beleidsthema uitgewerkt. Elk thema bestrijkt een afgebakend beleidsveld of een onderdeel van het watersysteem in het bebouwde gebied. Per thema presenteren wij onze visie op de problematiek. Vervolgens gaan wij na of de beleidsinstrumenten die ons ter beschikking staan voldoende zijn om de visie te verwezenlijken. Waar de bestaande instrumenten tekort schieten worden voorstellen gedaan voor aanvullende instrumenten en maatregelen. Onder het kopje 'acties' worden enkele concrete activiteiten genoemd voor onszelf en voor gemeenten en andere waterbeheerders. Deze acties worden in het laatste hoofdstuk samengevat.

Aanleiding
Het Waterbeheersplan Waterschap Roer en Overmaas 2004-2007 is de centrale beleidsnota van het waterschap en bevat de beleidsvoornemens voor deze periode en een globale doorkijk naar de toekomst. In de drie jaar die sinds het verschijnen zijn verstreken hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan in het Europese en landelijke beleid, vooral op het gebied van stedelijk water. Nieuwe wetten en regelgeving vragen om een voortvarender aanpak van urgente problemen. Zo geeft het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) aan gemeenten en waterbeheerders de opdracht om de wateroverlastproblematiek in beeld te brengen en aan te pakken. De Europese Kaderrichtlijn Water legt de lidstaten een resultaatverplichting op ten aanzien van het ecologische herstel van grond- en oppervlaktewater. De nieuwe Wet gemeentelijke watertaken (Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken) definieert een aparte zorgplicht voor afvalwater, grondwater en regenwater. Het huidige waterbeheersplan is op dit punt niet meer actueel of te globaal.

Kader, status en doel van de nota
Deze beleidsnota beoogt de ontwikkelingen te beschrijven en duidelijkheid te geven over de taken en verantwoordelijkheden van de partijen die betrokken zijn bij stedelijk waterbeheer. De nadruk ligt dus op nieuwe ontwikkelingen en niet op het al bestaande beleid. Daarvoor dient de lezer andere bronnen te raadplegen.
Tegelijk is het doel om de samenhang tussen de verschillende beleidsthema's inzichtelijk te maken. De nota is daarmee een handreiking naar onze partners, zonder op hun stoel te willen plaatsnemen. Alle partijen behouden hun eigen verantwoordelijkheid, waarbij die van de gemeenten zelfs toeneemt. De nota is een uitwerking van het actuele Europese en landelijke beleid en sluit aan bij het in 2006 vastgestelde Provinciaal beleidskader stedelijk waterbeheer. De voorliggende nota kan worden beschouwd als een verdieping en concretisering van het provinciale beleid. Waar het vastgestelde beleid nog onvoldoende duidelijkheid biedt of waar geen mogelijkheden bestaan om actuele problemen aan te pakken zullen wij in de komende periode nieuwe beleidsregels of andere instrumenten ontwikkelen. Bepaalde thema's, zoals waterbodems en wateroverlast worden in separate nota's nader uitgewerkt.
De nota kent geen vaste looptijd en blijft gelden tot nieuwe ontwikkelingen aanleiding geven tot een herziening of aanvulling.
Om de strekking van deze nota en de rollen van de betrokken partijen voldoende bekend te maken, zal over de hoofdpunten met de gemeenten worden gecommuniceerd.

Doel stedelijk waterbeheer
Voor het stedelijke gebied sluiten wij aan bij het Europese beleidsdoel om in 2015, het eerste ijkjaar, het watersysteem op orde te hebben[2]. Dit betekent dat de negatieve invloeden van het bebouwde gebied op het natuurlijke watersysteem zijn geminimaliseerd en, omgekeerd, dat vanuit grond- en oppervlaktewater geen grote overlast meer optreedt in bebouwd gebied.
Samenwerking als rode draad

[1] Onder stedelijk gebied verstaan we steden, dorpen en andere geconcentreerde bebouwing.
[2] Voor onderdelen waarbij dit niet haalbaar is, kan de termijn worden verlengd tot 2021 of 2027.

In de visie van Waterschap Roer en Overmaas kunnen de voorliggende opgaven het beste worden aangepakt door vooral gezamenlijk op te trekken. Wij zien de trend om steeds meer verantwoordelijkheden voor stedelijk water bij de gemeenten te leggen niet als reden om onze eigen rol te verkleinen. Water houdt niet op bij de rand van de bebouwde kom, maar zorgt via beekdalen juist voor een verbinding tussen stad en platteland. Het grondwater in dorpen en steden is niet wezenlijk anders dan dat in het landelijke gebied. Rioolwater verandert niet van karakter op het overnamepunt tussen gemeente en waterschap. De aanwezige problemen zijn gezamenlijke problemen en verdienen een gezamenlijke aanpak. Uiteraard is er wel sprake van een rolverdeling als het gaat om eindverantwoordelijkheid en financiering van maatregelen, maar in onze visie leidt afstemming en samenwerking tot duurzamere oplossingen en besparingen op de kosten.

Korte lijnen

Om deze afstemming en samenwerking alle kans te geven pleiten wij voor het onderhouden van korte lijnen tussen de waterbeheerders en de gemeenten. Wij adviseren de gemeenten om een coördinerende waterambtenaar aan te stellen die zorgt voor de afstemming tussen de afdelingen die met water van doen hebben, zoals milieu, ruimtelijke ordening, openbare werken en groenbeheer. Deze ambtenaar is ook het eerste aanspreekpunt voor de waterbeheerders. Voor het bestuurlijke niveau pleiten wij voor het benoemen van één coördinerend waterwethouder voor het aspect water in de portefeuilles ruimtelijke ordening, milieu en openbare werken, dan wel een vergelijkbare combinatie. Dit garandeert een eenduidige behandeling van het aspect water in de gemeentelijke planvorming en beheerstaken. Voor het waterschapsbestuur is deze ‘waterwethouder’ het belangrijkste contact. Uiteraard trekken we deze lijn ook door naar onze eigen waterschapsorganisatie. Afhankelijk van het onderwerp hebben gemeenten nu vaak met ambtenaren van verschillende waterschapsonderdelen van doen, die onafhankelijk van elkaar de contacten onderhouden. Wij willen als waterschap met één gezicht en met één geluid de gemeenten tegemoet treden. Daarom benoemen wij vaste contactpersonen - relatiebeheerders - per gemeente en wordt een klantrelatiesysteem ingevoerd om een goed overzicht te houden.

2. De kringloop hersteld

Aansluitend bij het Europese beleid ziet het waterschap 2015 als eerste ijkjaar waarin het totale watersysteem hydrologisch en ecologisch op orde moet zijn. Voor moeilijk realiseerbare onderdelen zal een langere periode nodig zijn. De basis voor dit watersysteem bestaat uit een inrichting en een beheer gebaseerd op duurzame natuurlijke processen. De natuurlijke waterkringloop kenmerkt zich door de lange weg die het water aflegt van regendruppel tot de zee. Die lange, trage weg, die grotendeels door de bodem loopt, zorgt voor het afvlakken van pieken en dalen in het wateraanbod en voor een constante waterkwaliteit.

Verstoring van de natuurlijke kringloop
In het stedelijke gebied is deze kringloop verstoord doordat regenwater van verharde oppervlakken zo snel mogelijk via rioolbuizen naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties wordt geleid. Bij een te groot aanbod van regenwater stort het riool over op de beken. Het overstortwater - regenwater vermengd met afvalwater - belast het leven in de beken en zorgt voor verontreinigd slib op de bodem. Rechtgetrokken, ruimgedimensioneerde beken voeren het water snel naar de Maas. Waar de capaciteit van het riool of de beken onvoldoende is, ontstaat wateroverlast met schade aan bebouwing en gewassen. De verwachte klimaatsverandering laat de kans hierop alleen maar toenemen.

Onze visie op herstel
De weg naar herstel van de natuurlijke kringloop verloopt via de volgende kernbegrippen, die ook zijn verwoord in het rijks- en provinciale waterbeleid:
- Ruimte voor water
- Anticiperen in plaats van reageren
- Vasthouden, bergen en afvoeren
- Scheiden, schoon houden en zuiveren van water

Regenwater in bebouwd gebied wordt vastgehouden waar het valt of oppervlakkig afgevoerd naar plekken waar het wordt geborgen en geïnfiltreerd. Het water wordt schoon gehouden doordat het niet in contact komt met bronnen van (diffuse) vervuiling. Restvervuiling wordt afgevangen in de toplaag van de infiltratievoorzieningen. Waar (volledige) infiltratie niet mogelijk is wordt het regenwater via een openbaar hemelwaterstelsel naar lagergelegen gebieden geleid. Daaruit volgt een gedoseerde regenwaterlozing op een beek.
De benodigde ruimte voor transport, berging en infiltratie wordt bewust gereserveerd en is goed planologisch veiliggesteld. Gemeenten en projectontwikkelaars zorgen voor aanleg, onderhoud en beheer van de lokale voorzieningen. Het waterschap adviseert hierbij en beheert de ontvangende primaire wateren. De inrichting van de wateren is afgestemd op natuurlijke processen en de toegekende functies.
Er komen geen nieuwe ontwikkelingen in gebieden die hiervoor ongeschikt zijn. Bouwen in beekdalen, droogdalen, gebieden met hoge grondwaterstanden en onderaan erosiegevoelige hellingen kan niet zonder meer plaatsvinden. Dit uitgangspunt wordt ondersteund door het provinciale ruimtelijke ordeningsbeleid. Bestaande overlastproblemen vanuit beken, riolering of grondwater zijn in kaart gebracht en aangepakt.
Het afvalwater komt, slechts weinig verdund met regenwater, bij de rioolwaterzuiveringsinstallaties, waar het met de meest doelmatige methoden wordt gezuiverd. Het effluent vormt geen belemmering voor een goede ecologische toestand van de beken. Minder overstorten van het riool betekent ook minder afzetting van verontreinigd slib in de beken. Oude baggerlagen in beken en plassen zijn gesaneerd en hebben plaats gemaakt voor schone waterbodems.

In deze visie zijn de taken en rollen in het waterbeheer voor iedereen duidelijk en waar nodig is er overleg en afstemming tussen de partijen. Op termijn worden de kernbegrippen van modern waterbeheer een vanzelfsprekendheid.

De weg naar herstel
De beschreven visie is het eindbeeld van een watersysteem gebaseerd op duurzaamheid. Dit eindbeeld is niet nieuw en past in de filosofie van het nationale en Europese beleid.

De visie is ambitieus en zal niet op alle punten op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Maatregelen dienen doelmatig, lees realistisch, haalbaar en betaalbaar te zijn, rekening houdend met lokale kansen en omstandigheden. Fasering is nodig om kosten te spreiden en om ingrepen te kunnen combineren.
Voor de gemeenten komen er nieuwe mogelijkheden voor financiering van de (nieuwe) watertaken, maar ook dan zullen er keuzen gemaakt moeten worden in de volgorde en prioritering van maatregelen, passend binnen het totaalpakket aan taken dat de gemeente heeft. Waar samenwerkingsvoordelen zijn te behalen zal ook het waterschap bijdragen. Ook zijn er (beperkte) subsidiemogelijkheden.
Om de best haalbare oplossingen te genereren is een gezamenlijke, integrale aanpak nodig, met alle betrokken partijen.
De gepresenteerde visie moet worden gezien als een leidraad voor de richting waarin het beleid en de (nieuwe) beleidsinstrumenten zich dienen te ontwikkelen en als een toetsingskader voor concrete maatregelen. Bij het opstellen van maatregelen aan het watersysteem dient de visie telkens voor ogen te worden gehouden. Alleen maatregelen die bijdragen aan het uitgangspunt herstel van de kringloop, of dit niet frustreren, kunnen worden beschouwd als zinnige en duurzame maatregelen.

3. Thema's

3.1 Veiligheid, erosie en wateroverlast

3.1.1 Veiligheid vanuit de Maas

Visie
Het waterschap draagt zorg voor de bescherming van bebouwde gebieden tegen overstromingen vanuit de Maas tot een overschrijdingskans van 1/250 per jaar. Bij (dreigende) overstromingen zijn gemeentelijke en/of regionale diensten verantwoordelijk voor alle hulpverleningsprocessen die dan noodzakelijk worden. Het waterschap wordt in gecoördineerd verband bij deze hulpverlening betrokken.
Communicatie naar burgers en de calamiteitenorganisatie tijdens hoogwater gaat in nauw overleg tussen gemeenten, waterschap en overige instanties.
Nieuwbouw op buitendijkse locaties met een grote kans op overstromingen of binnendijkse locaties met kwelwateroverlast ziet het waterschap als onverantwoord. Hiervoor zal het waterschap dan ook geen aanvullende voorzieningen treffen om schade te voorkomen.

Wat ontbreekt
Zolang het project Maaswerken nog niet is uitgevoerd is het beschermingsniveau aanzienlijk lager, namelijk tussen 1/50 en 1/250 per jaar.
In enkele gevallen is onvoldoende uitgewerkt hoe om te gaan met (dreigende) overstromingen. Nog steeds worden plannen gemaakt voor bouwen op onveilige locaties.

Maatregelen en instrumenten
Het waterschap anticipeert waar nodig in de planvorming en uitvoering van de Maaswerken, bijvoorbeeld bij de waterkeringen.
Het is wenselijk dat gemeenten plannen maken om de gevolgen van (dreigende) overstromingen adequaat te bestrijden. Het waterschap zal hier vanuit zijn expertise aan bijdragen.
Via de watertoets[1] adviseert het waterschap in principe negatief over bouwplannen op risicovolle locaties.
Het waterschap stelt in 2008 een Beheersplan Waterkeringen op, zoals door de provincie is aangegeven in de Verordening Waterkering Limburg. Hiermee worden strategisch en tactisch beleid en beleidregels voor het beheer van de kades vastgelegd in een apart plan, in plaats van in het waterbeheersplan zoals voorheen.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Beschermingsniveau Maas op 1/250 brengen	Maaswerken	2007-2017
Rampenbestrijdingsplannen verbeteren en actueel houden	Gemeente Waterschap	continu
Nieuwe risicovolle situaties Maasdal voorkomen	Gemeente Waterschap Rijkswaterstaat	continu
Opstellen beheersplan waterkeringen	Waterschap	2008

[1] Zie bijlage 2

3.1.2 Wateroverlast en erosie

Visie
Het stedelijke gebied is tot een nader te bepalen overschrijdingskans beschermd tegen wateroverlast vanuit de beken en riviertjes in ons beheersgebied. Als voorlopige werknorm wordt een 100 jaars situatie aangehouden. Dit geldt ook voor uit het buitengebied komend oppervlakkig afstromend water en sediment. De kosten van de maatregelen dienen echter wel in verhouding te staan tot de potentiële schade. Daarom wordt van geval tot geval bepaald of een maatregel voldoende belangrijk is op basis van een kosten-batenoverweging. Bronmaatregelen als teelttechnische maatregelen en lijnvormige landschapselementen hebben de voorkeur boven regenwaterbuffers, omdat zo kostbare landbouwgrond behouden blijft. Over het algemeen is voorkomen duurzamer en ook goedkoper dan genezen.
Het rioleringsysteem[1] is zodanig gedimensioneerd dat idealiter niet meer dan eens in de twee jaar 'water op straat' voorkomt. In onze visie is kortdurend water op straat geen wateroverlast, maar juist een efficiënte manier van waterberging. Het wordt pas overlast als de water-op-straat-situatie langere tijd duurt, als putdeksels wegspoelen (veiligheidsrisico) of als het water woningen of kelders binnenstroomt.
Beter dan rioolvergroting is om regenwater uit het riool te houden en gescheiden af te voeren. Dit voorkomt riooloverstorten op beken en het onnodig transporteren en zuiveren van relatief schoon regenwater.

[1] Zie ook thema Waterketen.

Bij het realiseren van maatregelen is de trits vasthouden-bergen-afvoeren toegepast, waarbij infiltratie in de bodem de voorkeur heeft. Het regenwatersysteem is berekend op een 25-jaars bui van 31 mm in 45 minuten en er is inzicht in een situatie die gemiddeld eens per 100 jaar voorkomt, waarbij 35 mm valt in 30 minuten.

Wat ontbreekt
Nieuwe inzichten over klimaatsverandering, meer neerslag en heviger neerslag, en landelijk beleid (WB21) vragen om een eenduidig vastgesteld toetsingskader voor maatregelen tegen wateroverlast. De knelpunten met wateroverlast in stedelijk gebied zijn nog niet gebiedsdekkend in beeld gebracht, waardoor er ook geen systematische aanpak is. Dit is de stedelijke wateropgave[1].
(Bron)maatregelen om de afstroming van water naar het stedelijke gebied te beperken worden onvoldoende toegepast. Het systeem van erosieverordening en bedrijfserosieplannen biedt hiervoor in de praktijk onvoldoende soelaas.
Ook binnen het bebouwd gebied zijn bronmaatregelen gewenst, zoals het vasthouden van regenwater op het eigen perceel. Er is geen rechtmatig middel om dit voor te schrijven. De bouwverordening en de Keur bieden mogelijkheden, maar de juridische basis ontbreekt.
Er ontbreekt op de meeste plaatsen een openbaar hemelwaterstelsel om overtollig regenwater gereguleerd op te vangen en af te voeren.

Maatregelen en instrumenten
De nieuwe normering voor het beschermingsniveau tegen wateroverlast wordt in 2008 door het waterschap opgesteld en na inspraak en consultatie door de provincie vastgesteld. Dit toetsingskader moet duidelijk maken wie in welke situatie verantwoordelijk is voor de aanleg van voorzieningen en het beheer en onderhoud ervan. Gemeenten en perceelseigenaren zijn verantwoordelijk voor locale problemen. Het waterschap is verantwoordelijk voor knelpunten in het regionale watersysteem. Het bijbehorende maatregelenprogramma wordt opgenomen in het volgende waterbeheersplan.
In 2007 en 2008 wordt de stedelijke wateropgave[1] nader ingevuld doordat gemeente en waterschap gezamenlijk maatregelen te formuleren voor de in 2006 geïnventariseerde wateroverlastknelpunten vanuit oppervlaktewater, grondwater en de riolering. Voor de maatregelen wordt een kosten / baten-afweging gemaakt. Voor de uitvoering van de maatregelen geldt in principe de hierboven aangegeven verdeling van verantwoordelijkheden, maar waar mogelijk wordt samen opgetrokken.
De gemeente krijgt een loketfunctie voor meldingen van wateroverlast.

Voor sterkere instrumenten om brongerichte maatregelen tegen afstromend regenwater te realiseren kunnen België en Duitsland als voorbeeld dienen. Hier is vasthouden op het eigen perceel verplicht of het wordt gestimuleerd door een rioolheffing gekoppeld aan de grootte van het verharde oppervlak. De nieuwe Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken[1] biedt mogelijkheden voor een gedifferentieerde rioolheffing. Er komt een aparte hemelwaterzorgplicht die gemeenten verplicht regenwater van percelen te ontvangen, maar pas nadat is getoetst of de perceeleigenaar het regenwater niet zelf kan afvoeren. Dit geldt ook voor openbare terreinen.
Ook krijgen gemeenten de mogelijkheid om bij verordening regels te stellen met betrekking tot het lozen van afvloeiend hemelwater en grondwater, zoals gescheiden aanbieden en niet-uitlogende bouwmaterialen toepassen.
De Wet gemeentelijk watertaken[1] stelt dat het voor een gescheiden afvoer van hemelwater nodig kan zijn dat gemeenten zorgen voor de aanleg en het beheer van openbare hemelwaterstelsels.

Dit zijn voorzieningen voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater (niet zijnde een openbaar vuilwaterriool) op openbaar terrein, waarmee dit hemelwater wordt ingezameld, getransporteerd, nuttig toegepast of wordt teruggebracht in het milieu. De keuze voor de wijze van omgaan met afvloeiend hemelwater wordt op lokaal niveau bepaald als resultaat van een integrale afweging. Het waterschap wendt de watertoets[2] en het gemeentelijke waterplan[1] aan om hier samen met de gemeenten invulling aan te geven.
Daarnaast onderzoekt het waterschap de wenselijkheid en mogelijkheden van aanvullende beleidsregels voor het ontvangen van regenwater in beken en het grondwater.

[1] Zie bijlage 2.
[2] Zie bijlage 2.

De watertoets[1] wordt toegepast om (vervangende) nieuwbouw op structureel ongeschikte locaties te voorkomen of om te kiezen voor alternatieve bouwmethoden.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Normering wateroverlast opstellen, inclusief maatregelen	Waterschap	2008
Vaststellen normering wateroverlast en goedkeuren maatregelen	Provincie	2008
Maatregelen formuleren stedelijke wateropgave	Waterschap Gemeente	2007/2008
Onderzoek beleidsregels lozing regenwater op beken en grondwater	Waterschap Provincie	2008
Opstellen verordeningen lozing afvloeiend regenwater en grondwater	Gemeente	2007/2008
Openbaar hemelwaterstelsel ontwikkelen	Gemeente Waterschap	2007-2027
Instellen loketfunctie wateroverlast	Gemeente	2007

3.1.3 Grondwateroverlast

Visie
Het grondwaterpeil mag niet leiden tot overlast en/of schade aan gebouwen. Water- en vochtoverlast in kelders wordt niet gezien als een maatschappelijk probleem maar als een individuele verantwoordelijkheid. Desgewenst treden gemeente en/of waterschap daarbij adviserend op. De gemeente maakt in bebouwd gebied de afvoer van overtollig grondwater mogelijk. Waterschap en provincie stemmen hun peilbeheer en onttrekkingenbeleid af op voorkoming van grondwateroverlast.

Wat ontbreekt
De knelpunten met grondwateroverlast in stedelijk gebied zijn niet systematisch in beeld gebracht, waardoor er ook geen systematische aanpak is. Dit is het grondwaterdeel van de stedelijke wateropgave[1]. De verantwoordelijkheid voor grondwateroverlast is niet altijd duidelijk, zeker niet voor de burger. Er is geen gebiedsdekkend beeld van gewenste grondwaterstanden.

Maatregelen en instrumenten
In 2007 wordt de stedelijke wateropgave[1] verder ingevuld door voor de geïnventariseerde wateroverlastknelpunten maatregelen te formuleren op basis van een kosten/baten afweging.
Met de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken[1] krijgen de gemeenten een grondwaterzorgplicht vanaf de perceelsgrens. De gemeente is verantwoordelijk voor het verzamelen en afvoeren van het aangeboden grondwater via een openbaar ontwateringstelsel of via de riolering als er geen andere mogelijkheid is, als het doelmatig is en als er daadwerkelijk overlast is of dreigt. Eigenaren zijn voor hun perceel zelf verantwoordelijk voor waterhuishoudkundige en bouwtechnische maatregelen tegen grondwateroverlast. Op openbaar terrein geldt de gemeentelijke zorgplicht alleen voor zover waterschap en provincie niet verantwoordelijk zijn via het oppervlaktewaterbeheer of het beleid voor grondwateronttrekkingen, voor zover de provincie het beëindigen van onttrekkingen kan beïnvloeden.
De gemeente krijgt een loketfunctie voor meldingen van grondwateroverlast.
De watertoets[1] wordt toegepast om (vervangende) nieuwbouw op structureel ongeschikte locaties te voorkomen of om te kiezen voor alternatieve bouwmethoden. Het vloerpeil in relatie tot het grondwaterpeil en het aangrenzende maaiveld is bepalend.
Uiterlijk in 2010 zal het waterschap het Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR)[1] vaststellen, na goedkeuring door de provincie. In de GGOR wordt voor het gehele beheersgebied aangegeven welke grondwaterstanden worden nagestreefd. Aanpak van actuele knelpunten staat hier los van.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Maatregelen formuleren stedelijke wateropgave	Waterschap/ Gemeente	2007/2008
Opstellen verordeningen lozing afvloeiend regenwater en grondwater	Gemeente	2007/2008
Instellen loketfunctie wateroverlast	Gemeente	2007
GGOR goedkeuren	Provincie	2008/2010
GGOR vaststellen	Waterschap	2008/2010

[1] Zie bijlage 2.

3.2 Inrichting en onderhoud watersystemen

Visie
Conform de Europese doelstellingen is het watersysteem in 2015, het eerste ijkjaar, grotendeels hydrologisch en ecologisch op orde. Voor hardnekkige problemen is meer tijd nodig. De inrichting van het watersysteem gebeurt in goed overleg en in samenwerking met belanghebbende partijen en rekening houdend met de toegekende functies en ieders belangen. Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer van de primaire en secundaire wateren, maar bij secundaire wateren geldt dat de eigenaar dient te zorgen voor de inrichting en het onderhoud. Het waterschap benadert hiertoe de belanghebbende partijen, in hoofdzaak gemeenten, om te adviseren hoe het watersysteem dient te worden ingericht om te voldoen aan de gestelde doelstellingen. Raakvlakken zijn er met de stedelijke wateropgave[1], die in 2007 in beeld is gebracht en concreet gemaakt. Het onderhoud van het watersysteem, inclusief de waterbodem, vindt zodanig plaats dat het hydrologisch en ecologisch functioneren, gericht op de toegekende functies, is gewaarborgd. Hiertoe stemmen de verantwoordelijke partijen hun onderhoudsprogramma´s op elkaar af, waarvoor het waterschap het voortouw neemt.

Wat ontbreekt
In veel gebieden ontbreekt een volwaardig openbaar hemelwaterstelsel voor de gescheiden opvang en afvoer van regenwater. Ten aanzien van de wateren in eigendom van gemeente en particulieren ontbreken concrete richtlijnen en beleidsuitgangspunten ten behoeve van het onderhoud van het watersysteem, inclusief waterbodem.
Verder ontbreekt een goede verankering van de invulling van de stedelijke wateropgave.

Maatregelen en instrumenten
Via de instrumenten watertoets[2] en gemeentelijk waterplan[2] zal krachtig worden ingespeeld op de ontwikkeling van een gescheiden openbaar hemelwaterstelsel.
De inspanningen die nodig zijn om het watersysteem op orde te krijgen worden in 2008 duidelijk in het ontwerp-waterbeheersplan 2010-2015. Deze inrichtings- en onderhoudsmaatregelen dienen vervolgens te worden opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma voor nieuwe werken, in onderhoudsprogramma's, in het uitvoeringsprogramma van een GRP(+) en in het uitvoeringsprogramma van een gemeentelijk waterplan.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Ontwikkelen openbaar hemelwaterstelsel	Gemeente	In kader gemeentelijk waterplan
Opstellen maatregelenpakket om systeem op orde te krijgen	Waterschap Gemeenten	Waterbeheersplan 2010-2015 In kader gemeentelijk waterplan en GRP+
Opstellen maatregelen stedelijke wateropgave	Waterschap Gemeenten	2007/2008
Verankering uitvoeringsprogramma stedelijke wateropgave	Waterschap Gemeenten	Waterbeheersplan 2010-2015 In kader gemeentelijk waterplan en GRP(+)
Opstellen richtlijnen en beleid onderhoud watersysteem	Waterschap Gemeenten	Waterbeheersplan 2010-2015 In kader gemeentelijk waterplan

[1] Zie thema Veiligheid en wateroverlast.
[2] Zie thema Ruimtelijke ordening.

3.3 Waterbodem

Visie
Aansluitend op de Europese doelstellingen geldt 2015 als eerste ijkjaar waarin het watersysteem op orde moet zijn, waarbij uitstel mogelijk is voor onderdelen. Bagger vormt dan geen knelpunt meer in de stedelijke wateren. Dit geldt zowel voor verontreinigde bagger die wegens humane of ecologische risico´s verwijderd moet worden alsook voor onderhoudsbagger die kan leiden tot wateroverlast door opstuwing, verstopping van duikers etc. Na deze periode wordt het watersysteem regelmatig opgeschoond door de verantwoordelijke beheerder.

Wat ontbreekt
Ondanks de bepalingen in de Wet bodembescherming, het POL en het Waterbeheersplan Waterschap Roer en Overmaas 2004-2007, is er veel onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor het baggeren, waarom er gebaggerd moet worden en welke regels hierbij gevolgd moeten worden. Voor veel secundaire wateren is de gemeente als eigenaar verantwoordelijk voor het onderhoud, maar ontbreekt in de gemeenteorganisatie een waterambtenaar die alle wet- en regelgeving rondom water kent en is waterbodemonderhoud een ontbrekende post op de begroting.
Gemeenten hebben in de meeste gevallen geen inzicht in de water(bodem)kwaliteit van de stadswateren. Zolang zich geen klachten of problemen (stankoverlast, opstuwing) voordoen wordt dit niet onderzocht en vindt er geen onderhoud plaats. Als zich wel problemen voordoen blijkt vaak dat er een grote beheers(bagger)achterstand in de wateren is. Er ontbreekt een algemeen beleidskader of uitvoeringsprogramma waarin duidelijk is wat het nut, de noodzaak en het aanbod van baggeren is.

Maatregelen en instrumenten
Om te bepalen in hoeverre er een baggerprobleem is in stedelijk gebied is het noodzakelijk dat de gemeenten hun baggeropgave inzichtelijk maken. Baggerachterstand is mogelijk gekoppeld aan de locaties met wateroverlast in de bebouwde kom. Het inzicht in de baggeropgave wordt compleet in 2007. De waterschappen stimuleren de gemeenten om een baggerplan op te stellen en bieden hierbij handreikingen aan. Voor bepaalde gebieden wordt door de provincie, als bevoegd gezag voor de Wet bodembescherming, apart beleid geformuleerd onder de naam actief bodembeheer.
De ontwerp Waterwet zorgt voor een vereenvoudiging van het vergunningsysteem voor waterbodemsanering en duidelijker taakverdeling bij milieumaatregelen in stedelijke wateren. UvW en VNG hebben een handreiking opgesteld waarin wordt voorgesteld dat waterschappen het baggeronderhoud overnemen van de gemeenten nadat het systeem op orde is. In de komende periode zal de mogelijkheid hiertoe worden verkend. Ook zal een voorstel worden gedaan hoe omgegaan moet worden met het baggeren in secundaire wateren binnen het stedelijke gebied, wanneer baggeren doelmatig is en welke taak het waterschap hierin kan gaan vervullen. Een en ander wordt in 2007 vastgelegd in de beleidsnota Waterbodem in stedelijk gebied.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Baggeropgave inzichtelijk maken	Gemeente	2007
Baggerplannen opstellen	Gemeente	2007
Stimuleren en adviseren baggerplannen	Waterschap	2007
Duidelijkheid over verantwoordelijkheden scheppen	Waterschap	2007

3.4 Lozingen

3.4.1 Rechtstreekse lozingen

Visie
Uiterlijk in 2015 zijn alle rechtstreekse lozingen[1] gereguleerd en is voor alle partijen duidelijk aan welke eisen voldaan moet worden. De rechtstreekse lozingen zijn zodanig aangepakt dat deze het behalen van de Goede Ecologische Toestand en de Goede Chemische Toestand na 2015 niet in de weg staan.

Wat ontbreekt
In de huidige overstortvergunningen is weliswaar een algemene paragraaf opgenomen om verontreiniging van oppervlaktewater te voorkomen, maar er worden geen duidelijke eisen gesteld aan het over te storten water. Hierdoor blijft het mogelijk dat milieubelastende stoffen geloosd kunnen worden.

Maatregelen en instrumenten
Per gemeente is er één vergunning waarin alle overstorten zijn opgenomen. Deze vergunning wordt regelmatig geactualiseerd en afgestemd op de resultaten van gemeentelijke waterplannen en de optimalisatiestudies afvalwatersysteem[2]. Zodra in 2008 duidelijkheid komt over de nieuwe kwaliteitseisen aan overstorten en andere directe lozingen, worden de vergunningsvoorwaarden in overleg met de vergunninghouder aangepast. Verontreiniging van oppervlaktewater wordt hiermee end-of-pipe gereguleerd en gehandhaafd.

Actie

Wat	Wie	Wanneer
(Overstort)vergunningen actueel houden en afstemmen op ontwikkelingen	Waterschap	continu

[1] Rechtstreekse lozingen: lozingen op oppervlaktewater
[2] Zie bijlage 2

3.4.2 Indirecte lozingen

Visie
Indirecte lozingen[1] staan het behalen van de Goede Ecologische Toestand en de Goede Chemische Toestand na 2015 niet in de weg. Lozingen op het riool mogen daarom niet leiden tot een onbeheersbare kwaliteitsverslechtering van het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties.
De vergunningverlening voor indirecte lozingen wordt gebruikt als middel om de meest duurzame oplossing te kiezen.

Wat ontbreekt
De gemeente heeft nog geen mogelijkheden om uit oogpunt van milieu lozingen van regenwater op de gemengde riolering te weigeren.
Burgers moeten nu voor een (bouw)activiteit diverse vergunningen, waaronder een lozingsvergunning, aanvragen bij verschillende loketten wat leidt tot een grote administratieve last.

Maatregelen en instrumenten
In het kader van de concept-Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)[2] worden de waterschapsbevoegdheden ten aanzien van de regulering van 'zware' indirecte lozingen op grond van de Wvo in 2008 naar gemeenten en provincies overgeheveld. Het waterschap behoudt een bindende adviesrol, zodat er invloed blijft op de belasting van de rioolwaterzuiveringsinstallaties en het oppervlaktewater.
De Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken[2] maakt het mogelijk dat gemeenten bij het geven van milieuvergunningen een voorkeursvolgorde in de wijze van verwerken van afvalwater dwingend opleggen. Hiermee wordt het bijvoorbeeld mogelijk om het gescheiden aanbieden van regenwater voor te schrijven.
De concept-Wabo bepaalt dat verschillende vergunningen, waaronder lozingsvergunningen, opgaan in een algemene 'omgevingsvergunning' voor (bouw)werkzaamheden. Hierdoor wordt de administratieve last verminderd. De gemeente richt hiervoor een loket in.
De bestaande AMvB's voor lozingen worden samengevoegd en vereenvoudigd. Er komt een 'Activiteiten AMvB' voor diverse inrichtingen, een 'landbouw AMvB', een 'Besluit lozing afvalwater huishoudens' en een 'AMvB voor overige niet-inrichtingen en regenwaterlozingen'. Nieuw is dat de nieuwe AMvB's regels voor zowel de lozingen op het riool als voor lozingen in de bodem en op het oppervlaktewater gaan bevatten.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Overnemen bevoegd gezag lozingsvergunningen	Gemeente Provincie	2008
Adviseren bij lozingsvergunningen	Waterschap	2008
Hanteren van voorkeursvolgorde bij verlenen omgevingsvergunningen	Gemeente	2008
Invulling geven aan één-loket-functie omgevingsvergunning	Gemeente	2008

[1] Indirecte lozingen: lozingen via de riolering vanuit inrichtingen (bedrijven).
[2] Zie bijlage 2.

3.5 Diffuse bronnen

Visie
De diffuse bronnen in stedelijk gebied zijn met name de uitlogende bouwmaterialen, chemische onkruidbestrijding, gladheidbestrijding en straatvuil, waaronder hondenpoep. In stadsvijvers zijn er problemen als gevolg van eendjes voeren en het gebruik van lokvoer door hengelsporters. Daarnaast zijn er diverse bronnen in het landelijke gebied.
In onze visie voldoet in 2015 de waterkwaliteit al grotendeels aan de goede chemische toestand en aan de goede ecologische toestand. Hiervoor is een brongerichte aanpak van diffuse bronnen nodig. De aanpak wordt verankerd in gemeentelijk beleid. Gemeenten zien toe op een brongerichte aanpak en het waterschap vervult hierin een stimulerende en agenderende rol. Hiervoor is het echter nodig dat het Rijk eerst bindende regelgeving invoert. De wijze en de mate van de reductie van diffuse bronnen wordt getoetst op doelmatigheid, waardoor draagvlak bij burgers maar ook bij ambtenaren en bestuurders behouden blijft.

Wat ontbreekt
Het beleid ten aanzien van de aanpak van diffuse bronnen is weliswaar verankerd in het POL en het Waterbeheersplan Waterschap Roer en Overmaas 2004-2007, maar er zijn geen juridische middelen om de brongerichte aanpak van diffuse bronnen af te dwingen. Ook de Wet verontreiniging oppervlaktewater biedt geen mogelijkheden om eisen te stellen aan de emissies van de diffuse bronnen, zolang het gebruik van verontreinigende stoffen en bouwmaterialen is toegestaan.
Op gemeentelijk niveau is de problematiek van diffuse bronnen onvoldoende bekend, evenals de instrumenten die ingezet kunnen worden, zoals (overstort)vergunningen, gemeentelijke waterplannen en bouwverordeningen. Het beheer van de openbare ruimte wordt nu vaak afgestemd op de toegestane mogelijkheden of middelen. In de meeste gevallen zijn gemeenten niet genegen 'er een schepje bovenop te doen' omdat dit extra investeringen kost.
De provincie heeft in samenwerking met de waterschappen het Gemeenschappelijke Actie Programma (GAP) diffuse bronnen opgesteld met het doel doelgroepen te enthousiasmeren. De provincie vervult hierin de regierol. Wij concluderen dat er nog weinig maatregelen van de grond komen, dat gemeenten blijvend moeten worden geïnformeerd over de noodzaak van de reductie van diffuse bronnen en dat voor een volledige reductie van bestaande diffuse bronnen wijzigingen in het nationale beleid en de wetgeving moeten worden doorgevoerd.

Maatregelen en instrumenten
Het belangrijkste aanhaakpunt voor diffuse bronnen in het stedelijke gebied zijn de gemeentelijke riooloverstorten. De overstorten worden thans vergund op basis van de keur, de Wet op de waterhuishouding en de Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO). In 2006 zijn enkele gangbare producten voor onkruidbestrijding op verhardingen verboden. In 2012 wordt een uitbreiding van dit verbod voorzien. Dan kan in de Wvo-vergunning wellicht een nulemissie worden vereist. Tot die tijd zullen wij trachten het gebruik terug te dringen in overleg met gemeenten, bijvoorbeeld door het sluiten van convenanten.
Daarnaast zal het waterschap zich samen met provincie, gemeenten, UvW, VNG en IPO actief inzetten om het Rijk schadelijke middelen en materialen te laten verbieden.
Gemeenten krijgen via de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken[1] de mogelijkheid om bij verordening regels te stellen met betrekking tot het lozen van afvloeiend hemelwater en grondwater, zoals het verbieden van autowassen en het voorschrijven van niet-uitlogende bouwmaterialen. Dit vraagt echter ook om daadkrachtige handhaving. In bepaalde gevallen zijn privaatrechtelijke overeenkomsten mogelijk. Wij zullen de gemeente benaderen om van de mogelijkheden gebruik te maken.
Daarnaast zullen wij kansen benutten om diffuse bronnen terug te dringen door voorbeeldprojecten op te starten c.q. voorlichting te geven aan burgers en bedrijven. De aanpak van diffuse bronnen dient op provinciaal niveau gestimuleerd worden.

[1] Zie bijlage 2.

Daarom zullen wij de provincie vragen de regierol op te pakken en het terugdringen van diffuse bronnen nieuw leven in te blazen. De belangrijkste stap dient echter via nationale regelgeving te worden gezet.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Overleg en convenanten met gemeenten	Waterschap	continu
Nationale wetgeving beïnvloeden via UvW	Waterschap	continu
Eisen stellen aan lozingen bij verordening	Gemeente	vanaf 2008
Voorbeeldprojecten en voorlichting	Waterschap	continu
Provincie stimuleren om beleid te regisseren	Waterschap	continu
Actief diffuse bronnenbeleid	Provincie	continu

3.6 Waterketen

Visie
Vanuit de Europese doelstellingen geredeneerd heeft de waterketen[1] in 2015, het eerste ijkjaar, geen negatief effect meer op het natuurlijke watersysteem ten aanzien van de kwaliteit, de afvoerdynamiek en de morfologie. Waar nodig wordt de uitvoeringsperiode verlengd. Speerpunten zijn het terugdringen van riooloverstorten, aanvullend op de basisinspanning en het beter zuiveren van het rioolwater. Dit kan door het creëren van extra berging in de stelsels of randvoorzieningen, het beter benutten van de bestaande bergingscapaciteit en betere zuiveringstechnieken. Dergelijke 'end of pipe' oplossingen dragen al op korte termijn bij aan de vereiste verbetering van de waterkwaliteit.
Echt duurzame oplossingen vinden echter plaats aan de bron, waar het regenwater valt. Het natuurlijke watersysteem wordt het beste benaderd door het schone regenwater gescheiden te houden van het afvalwater, het zogenaamde afkoppelen van het riool. Ter indicatie, bij afkoppelen van 50 tot 70% van het bestaande verharde oppervlak zijn riooloverstorten grotendeels verleden tijd. Hoewel afkoppelen vaak erg kostbaar is pleiten wij voor een zware inspanning op dit gebied. Bij nieuwbouw zijn voldoende mogelijkheden beschikbaar om al het regenwater uit het riool te houden. Voor bestaand verhard gebied moet worden ingezet op maximale afkoppeling, mits dit doelmatig is. Dit betekent dat niet wordt gekozen voor lage kosten op korte termijn, maar dat duurzame oplossingen worden gekozen, die op middellange en lange termijn de laagst mogelijke maatschappelijke kosten met zich meebrengen. Dit vraagt om een integrale, planmatige analyse van de totale waterstromen in de gemeente.
Op veel plaatsen in ons beheersgebied wordt nog schoon (bron)water vanuit het landelijke gebied in het rioolstelsel geleid. In onze visie worden deze knelpunten op termijn allemaal ongedaan gemaakt.

[1] Waterketen: water in buizen, riolering en zuiveringsinstallatie (drinkwater en afvalwater)

Wat ontbreekt
Veel gemeenten hebben nog geen integraal beleid voor het water geformuleerd. Het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) is een te beperkt instrument hiervoor.
Het tempo van het afkoppelen van regenwater van bestaand verhard oppervlak wordt, gezien de hoge kosten, in de praktijk vooral bepaald door de planning van wijk- en/of rioolrenovaties en verschilt sterk per gemeente. De inschatting is dat gemiddeld slechts een 0,5% per jaar wordt gerealiseerd. Het ontbreekt de gemeenten aan een stimulans om sneller af te koppelen. Ook is nog onduidelijk hoe de doelmatigheid van afkoppelmaatregelen moet worden beoordeeld.
Voor het inzamelen van stedelijk afvalwater geldt nu een zorgplicht die weinig ruimte voor alternatieve oplossingen toelaat.
Het aanpakken van locaties waar landelijk water het riool in stroomt, gebeurt nu alleen waar meegelift kan worden met andere werken. Er is geen sprake van een structurele aanpak.
In het stedelijke gebied ontbreekt het aan een goed overzicht van locaties met wateroverlast vanuit het riool[1].

Maatregelen en instrumenten
De gemeenten dienen volgens de nieuwe Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken[2] hun rioleringsbeleid vast te leggen in een verbreed gemeentelijk rioleringsplan, het GRP+. Hierin staat de plus voor een visie op stedelijk water en concrete afspraken over ambities, maatregelen en de doorwerking van het stedelijk water binnen de inrichting van de openbare ruimte. De provincie heeft aan gemeenten gevraagd om bij nieuwe GRP's al rekening te houden met deze beleidsontwikkelingen en zal beoordelen of aandacht wordt gegeven aan:

- het omgaan met afvalwater (de afvalwaterzorgplicht);
- het omgaan met regenwater (de hemelwaterzorgplicht);
- het omgaan met grondwater (de grondwaterzorgplicht);
- de verankering van relevante normen, doelen en maatregelen.

Het waterschap vervult hierin een adviserende rol. Naast het GRP+ komen deze onderwerpen ook aan de orde in het gemeentelijke waterplan en in de optimalisatiestudies afvalwatersysteem (OAS)[2].

[1] Zie thema *Veiligheid, erosie en wateroverlast.*
[2] Zie bijlage 2.

De nieuwe Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken[2] vraagt de gemeenten om ten aanzien van afkoppelen een doelmatigheidsafweging op lokaal niveau te maken. De Provincie verwoordt dit met het beleidsdoel 'maximale afkoppeling binnen grenzen van doelmatigheid'. Maatregelen moeten realistisch, haalbaar en betaalbaar zijn. De watertoets (zie thema *Ruimtelijke ordening*) biedt de waterbeheerders de mogelijkheid om hierin mee te denken. Het waterschap zal (mee)werken aan een doelmatigheidstoets die gemeenten kunnen gebruiken bij hun afwegingen. Verantwoorde oplossingen voor afkoppelen en infiltreren zijn beschreven in de Voorkeurstabel afkoppelen[2] (brochure Regenwater schoon in beek en bodem). Zie bijlage 2 voor een korte beschrijving van de voorkeursoplossingen.
In de komende periode wordt overwogen om nieuwe beleidsregels op te stellen om de afkoppeladviezen een dwingender karakter te geven, vooral in situaties waar vergunningverlening in beeld is. De Provincie onderzoekt de mogelijkheid om de Provinciale Milieuverordening (PMV) aan te scherpen voor de grondwaterbeschermingsgebieden. Samen met de Waterleidingmaatschappij Limburg zijn zij verantwoordelijk voor kwaliteit van de drinkwatervoorziening en daarmee voor het begin van de waterketen.
Op 25 juni 2007 is een nieuwe subsidieregeling voor het afkoppelen van regenwater vastgesteld, om gemeenten, particulieren en bedrijven hierin te stimuleren. Van de 1,7 miljoen euro is negen ton bestemd voor particulieren en bedrijven. De rest is voor gemeentelijke projecten.

Conform de Europese Kaderrichtlijn Water[1] is het streven dat beken en plassen in 2015 in een goede ecologische toestand (GET/GEP/GCT) zijn. In 2008 wordt duidelijk wat het aandeel is van rioolstelsels en rioolwaterzuiveringsinstallaties in de te nemen maatregelen. De keuze van de maatregelen zal mede worden afgestemd op de ecologische kwetsbaarheid van het ontvangende water. Voorafgaand wordt bij de optimalisatiestudies van het afvalwatersysteem (OAS)[1] al geanticipeerd op deze aanvullende maatregelen, volgens onderstaande indeling:

- niet kwetsbare wateren → voldoen aan de basisinspanning
- kwetsbare wateren → maximaal 1 maal per 2 jaar overstorten
- zeer kwetsbare wateren → maximaal 1 maal per 5 jaar overstorten

Deze indeling is gebaseerd op het inzicht dat levensgemeenschappen in beken minstens zoveel te leiden hebben van de hydraulische belasting (hevige piekafvoer) bij een overstort als van de vuillast. De hersteltijd van de levensgemeenschap na een overstortsituatie is het uitgangspunt.
Of de benodigde maatregelen ook haalbaar zijn zal volgen uit een nog uit te voeren maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). De nieuwe eisen aan overstorten zullen dan ook worden opgenomen in het waterbeheersplan. De ecologische doelen die ten grondslag liggen aan de maatregelen worden vastgelegd in de PMV en in het POL.
Ook bij de 'gedifferentieerde invulling basisinspanning' wordt het principe gehanteerd om overstorthoeveelheden af te stemmen op de kwetsbaarheid van het ontvangende water.
Voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties wordt gezocht naar hogere efficiëntie, bijvoorbeeld door het aantal installaties te verminderen. Waar nodig voor de gewenste kwaliteitsverbetering van het effluent worden aanvullende zuiveringstechnieken ingezet.

Met de nieuwe Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken[1] worden de mogelijkheden voor de inzameling van afvalwater verruimd, waardoor de afvalwaterzorgplicht ook op een andere wijze kan worden ingevuld dan door de aanleg van een klassiek rioolstelsel. Hieronder valt ook de verbrede zorgplicht, waarbij gemeente of waterschap de aanleg en het onderhoud van IBA's op zich neemt.

Als uitvloeisel van het Nationale bestuursakkoord water[1] (NBW) hebben gemeenten en het waterschap de taak om invulling te geven aan de stedelijke wateropgave[1]. Het waterschap heeft in 2006 de gemeenten benaderd om gezamenlijk de knelpunten ten aanzien van wateroverlast vanuit rioolstelsels en grondwater te inventariseren. Hierbij is de Handreiking stedelijke wateropgaven van VNG en UvW gevolgd. In 2007 en daarna worden maatregelen geformuleerd op basis van een kosten-baten afweging.

[1] Zie bijlage 2.

In de komende periode wordt duidelijk welk ambitieniveau in Nederland wordt gekozen, het tijdspad waarin maatregelen moeten worden uitgevoerd en via welke weg de financiering zal lopen. De gemeenten krijgen begin 2008 een extra mogelijkheid met de verbrede rioolheffing, die het mogelijk maakt om de rioolheffing ook in te zetten voor maatregelen die niet direct het rioolstelsel betreffen. Dit betreft een bestemmingsheffing, in tegenstelling tot het huidige rioolrecht dat een retributiekarakter heeft. Daardoor kunnen ook kosten voor collectieve maatregelen worden gedekt, zonder dat deze gekoppeld moeten zijn aan het individuele profijt van de burger. Ook komen er mogelijkheden om de heffingsgrondslag te differentiëren. Hierdoor ontstaat de kans om met de heffing duurzame oplossingen voor het waterbeheer te stimuleren.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Opstellen GRP+	Gemeente	Herziening GRP
Doelmatig afkoppelen	Gemeente	Waar zich kansen voordoen + structureel
Ontwikkelen doelmatigheidstoets	Waterschap Provincie Rijk	2007
Overwegen beleidsregels afkoppelen	Waterschap	2007
Onderzoek aanscherping PMV	Provincie	2008
Subsidieregeling afkoppelen	Waterschap	2007
Anticiperen op nieuwe waterkwaliteitseisen	Waterschap Gemeente	Bij OAS-en, gedifferentieerde invulling basisinspanning en optimalisering rwzi's
Vaststellen ecologische doelen water	Provincie	2009
Stedelijke wateropgave: maatregelen voor knelpunten riolering formuleren	Gemeente Waterschap	2007/2008

3.7 Ruimtelijke Ordening

Visie
Wij zien voor water een belangrijke rol bij het inrichten van het stedelijke gebied. Water moet in een zo vroeg mogelijk stadium als een mede-ordenende factor worden meegenomen. Bij nieuwe ontwikkelingen is liefst al bij de locatiekeuze zicht op de gevolgen voor het watersysteem om problemen, zoals wateroverlast, verdroging en insnoering van beekdalen te voorkomen. Voor het daadwerkelijk realiseren van ruimte voor water moet het een volwaardig onderdeel zijn van de grondexploitatie. Binnen het plangebied wordt een oppervlakte van 10 tot 15% van het nieuwe verharde oppervlak gereserveerd voor waterfuncties, al dan niet gecombineerd met andere functies. Dit vraagt een andere wijze van denken bij projectontwikkelaars en architecten.
Bij nieuwbouw en op termijn ook in bestaand bebouwd gebied wordt de structuur in beeld gebracht waarlangs het regenwater zich verzamelt, wordt geborgen en afstroomt of infiltreert. Deze openbare hemelwaterstructuur wordt in bestemmingsplannen planologisch veiliggesteld. Om water een brede rol te geven binnen het gemeentelijke beleid beschikken alle gemeenten over een beknopt en concreet gemeentelijk waterplan. Dit plan dient als naslagwerk voor alle mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente en geeft het gezamenlijke waterbeleid van de waterbeheerders weer.
Voor het op korte termijn goed verankeren van water in ruimtelijke plannen zien wij een intensievere rol van de waterbeheerders weggelegd. Op termijn zal het belang van deze rol afnemen en wordt water als vanzelfsprekend integraal meegenomen in de planvorming.

Wat ontbreekt
Hoewel de wateradviezen van de waterbeheerders doorgaans goed worden overgenomen in de plandocumenten, is niet duidelijk in hoeverre de plannen ook worden uitgevoerd zoals beschreven en of er goed beheer en onderhoud van voorzieningen plaatsvindt.
Ook worden de waterbeheerders nog niet altijd vanaf het eerste stadium van de planvorming betrokken. Hierdoor is dan vaak geen invloed meer mogelijk op bijvoorbeeld de locatiekeuze.
Ten aanzien van het regenwaterbeheer hebben de waterbeheerders geen dwingende instrumenten om duurzame oplossingen voor te schrijven. Hierdoor kunnen initiatiefnemers nog altijd voor ongewenste systemen kiezen. Wat hierbij meespeelt, is dat de Nederlandse ruimtelijke ordening is gebaseerd op toelatingsplanologie: er wordt voorgeschreven wat mag en niet wat er moet. Dit probleem wordt des te groter nu de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (WRO) voor bestemmingsplannen[1] geen goedkeuring door de provincie meer voorschrijft.

Maatregelen en instrumenten
In de komende periode verwachten wij dat water in de ruimtelijke ordening meer en meer een vanzelfsprekendheid wordt. Tot die tijd blijft de watertoets een belangrijk instrument en zoeken wij naar extra mogelijkheden om duurzaam stedelijk waterbeheer te bevorderen. Zo wordt onderzocht of een aanvulling op de beleidsregels voor grond- en oppervlaktewaterbeheer kan bijdragen aan een sturender karakter van het wateradvies. Nog belangrijker is het om de gemeenten ervan te overtuigen dat de watertoets een uitgelezen kans biedt om de kennis en deskundigheid van het waterschap in een vroeg stadium van de planvorming in te schakelen.
In de komende periode wordt ook onderzocht of het nodig en wenselijk is om de betrokkenheid van de waterbeheerders te verlengen, zodat ook in de uitvoeringsfase van ruimtelijke plannen afstemming plaats vindt, ook als er geen vergunningstraject aan de orde is.
De ondergrens voor de watertoets wordt geëvalueerd om te bepalen of een verdere verruiming wenselijk is. Bovendien wordt een klanttevredenheidsonderzoek gedaan naar de service die het Watertoetsloket biedt.
Het bestaande beleidsuitgangspunt dat in nieuwe ruimtelijke plannen 10 tot 15% van het nieuwe verharde oppervlak wordt gereserveerd voor water, wordt in de komende periode stringenter gehanteerd in de wateradviezen. Het waterschap stelt voor deze richtlijn, voortkomend uit praktijkervaring, vast te leggen in de provinciale verordening waterhuishouding. In gebieden met weinig ruimte wordt ingezet op meervoudig ruimtegebruik, bijvoorbeeld combinaties van waterberging met groen, wonen of verkeer. Voor het afkoppelen van bestaande bebouwing zijn maatwerkoplossingen nodig.

[1] inclusief vrijstellingen art. 19 WRO en wijzigingen en uitwerkingen art. 11 WRO

Het bewaken van voldoende ruimte voor water in beekdalen gebeurt door het toetsen van plannen aan de Keur van het waterschap, waarin inundatie-, meander- en beschermingszones zijn vastgelegd en door toetsing aan het provinciale beleid. In de POL-perspectieven P2 en P3 zijn ruimtelijke ontwikkelingen alleen mogelijk als deze bijdragen aan een voldoende veerkrachtig watersysteem.
Het waterschap brengt in 2007 een wateratlas en modelvoorschriften voor watergerelateerde bestemmingen[1] uit. Wij zullen stimuleren dat planmakers deze hulpmiddelen gebruiken bij het opstellen van nieuwe ruimtelijke plannen.
De uitwisseling van ruimtelijke plandocumenten zal steeds meer digitaal plaatsvinden, aansluitend bij het landelijke DURP-project (Digitale uitwisseling in ruimtelijke processen) en de nieuwe Wet ruimtelijke ordening.
Het structurele ambtelijke watertoetsoverleg tussen gemeenten en waterschap wordt uitgebreid naar alle watergerelateerde onderwerpen die in de gemeente spelen. Ten minste een keer in de twee jaar zal een afstemming op bestuurlijk niveau plaatsvinden.
Voor het in beeld brengen van de openbare hemelwaterstructuur is het gemeentelijk waterplan het instrument bij uitstek. Om sneller tot resultaat te komen willen we toe naar een waterplan nieuwe stijl. Hierbij is het resultaat belangrijker dan het proces. Het uitvoeringsprogramma en deelproducten als waterkansenkaarten staan centraal. Ook kan de hemelwaterstructuur als onderdeel van een GRP+[2] worden meegenomen. Het waterschap geeft echter de voorkeur aan een gemeentelijk waterplan, omdat juist hierin het aspect ruimte voor water een plaats kan krijgen.

Acties

Wat	Wie	Wanneer
Overwegen beleidsregels afkoppelen	Waterschap	2007
Onderzoek rol waterbeheerders in uitvoering RO-projecten	Waterschap	2007
Evaluatie ondergrens watertoets	Waterschap	2007
Meer aandacht voor ruimte voor water en vloerpeilen	Waterschap Gemeente	2007
Modelvoorschriften watergerelateerde bestemmingen en wateratlas uitbrengen en toepassen	Waterschap Gemeente	2007
Ruimtelijke plannen hoofdzakelijk digitaal uitwisselen (DURP en nieuwe Wet ruimtelijke ordening)	Alle overheden	2007/2008
Structureel overleg verbreden	Waterschap Gemeente	2007
Gemeentelijk waterplan opstellen	Gemeente Waterschap	Voor 2011

[1] Notitie Voorbeeldvoorschriften water in bestemmingsplannen
[2] Zie thema waterketen

4. De acties op een rij

Actie	Wanneer	Waterschap	Gemeente	Rijks-waterstaat/ Provincie
Veiligheid, erosie en wateroverlast				
Beschermingsniveau Maas op 1/250 brengen	2007-2017			X
Rampenbestrijdingsplannen verbeteren en actueel houden	continu	X	X	
Nieuwe risicovolle situaties Maasdal voorkomen	continu	X	X	X
Opstellen beheersplan waterkeringen	2008	X		
Normering wateroverlast opstellen, inclusief maatregelen	2008	X		
Vaststellen normering wateroverlast en goedkeuren maatregelen	2008			X
Maatregelen formuleren stedelijke wateropgave	2007/2008	X	X	
Onderzoek beleidsregels lozing regenwater op beken en grondwater	2008	X		X
Opstellen verordeningen lozing afvloeiend regenwater en grondwater	2007/2008		X	
Openbaar hemelwaterstelsel ontwikkelen	2007-2027	X	X	
Instellen loketfunctie wateroverlast	2007		X	
GGOR goedkeuren	2008/2010			X
GGOR vaststellen	2008/2010	X		
Inrichting en onderhoud				
Opstellen maatregelenpakket om systeem op orde te krijgen	in plan[1]	X	X	
Verankering uitvoeringsprogramma stedelijke wateropgave	in plan[1]	X	X	
Opstellen richtlijnen en beleid onderhoud watersysteem	in plan[1]	X	X	
Waterbodem				
Baggeropgave inzichtelijk maken	2007		X	
Baggerplannen opstellen	2007		X	
Stimuleren en adviseren baggerplannen	2007	X		
Duidelijkheid over verantwoordelijkheden scheppen	2007	X		
Lozingen				
Overstortvergunningen actueel houden	continu	X		
Overnemen bevoegd gezag vergunningen indirecte lozingen	2008		X	
Adviseren bij vergunningen indirecte lozingen	2008	X		
Hanteren van voorkeursvolgorde bij verlenen omgevingsvergunningen	2008		X	
Invulling geven aan één-loket-functie omgevingsvergunning	2008		X	
Diffuse bronnen				
Overleg en convenanten met gemeenten	continu	X		
Nationale wetgeving beïnvloeden via UvW	continu	X		
Eisen stellen aan lozingen bij verordening	2008		X	
Voorbeeldprojecten en voorlichting	continu	X		
Provincie stimuleren om beleid te regisseren	continu	X		
Actief diffuse bronnenbeleid	continu		X	X

[1] 'in plan' = opnemen in eerstvolgende GRP+, gemeentelijk waterplan of waterbeheersplan

Actie	Wanneer	Waterschap	Gemeente	Rijks-waterstaat/ Provincie
Waterketen				
Opstellen GRP+	herziening		X	
Doelmatig afkoppelen	structureel		X	
Ontwikkelen doelmatigheidstoets	2007	X	X	X
Overwegen beleidsregels afkoppelen	2007	X		
Onderzoek aanscherping PMV	2008			X
Subsidieregeling afkoppelen	2007	X		
Anticiperen op KRW-eisen	in plan[1]	X	X	
Vaststellen ecologische doelen water	2009			X
Stedelijke wateropgave: maatregelen voor knelpunten riolering formuleren	2007/2008	X	X	
Ruimtelijke ordening				
Overwegen beleidsregels afkoppelen	2007	X		
Onderzoek rol waterbeheerders in uitvoering RO-projecten	2007	X		
Evaluatie ondergrens watertoets	2007	X		
Meer aandacht voor ruimte voor water en vloerpeilen	2007	X	X	
Modelvoorschriften watergerelateerde bestemmingen en wateratlas uitbrengen en toepassen	2007	X	X	
Ruimtelijke plannen hoofdzakelijk digitaal uitwisselen	2007/2008	X	X	X
Structureel overleg verbreden	2007	X	X	
Gemeentelijk waterplan opstellen	voor 2011	X	X	X

[1] 'in plan' = opnemen in eerstvolgende GRP+, gemeentelijk waterplan of waterbeheersplan

Bijlage 1
Planning en stand van zaken (gemeentelijke) plannen

Basisinspanning en GRP, peildatum 1 januari 2007

Gemeente (peildatum: 1 januari 2007)	Looptijd van huidige GRP	Voorbereiding nieuw GRP gestart	Prognose basisinspanning gereed in jaar			
			volgens GRP	*volgens WVO verg.*	*volgens waterschap*	*80% gereed*
Beek	2006 - 2011	nee	2005	2005	2005	
Brunssum	2004 - 2008	nee	2007	2009	2009	2006
Echt-Susteren	2001 - 2006	ja	2006	2006	2006	2005
Eijsden	2006 - 2009	nee	2008	2006	2006	2005
Gulpen-Wittem	2001 - 2005	ja	2011	2011	2011	2007
Heerlen	2006 - 2010	nee	2010		2010	2007
Kerkrade	2001 - 2005	ja	2004		2007	2006
Landgraaf	2006 - 2010	nee	2007		2007	2006
Maasgouw*	2004 - 2008	nee	2008		2008	2006
Maastricht	2006 - 2010	nee	2010			2010
Margraten	2006 - 2010	nee	2011	2006	2011	2010
Meerssen	2003 - 2006	ja	2006		2007	2006
Nuth	2001 - 2004	ja	2007		2009	2006
Onderbanken	2004 - 2008	nee	2008	2008	2008	2007
Roerdalen	2003 - 2006	ja	2004		2004	
	2004 - 2007	ja	2007	2007	2007	2005
Roermond*	2001 - 2006	nee	2007	2007	2008	
Schinnen	2004 - 2008	nee	2005	2005	2006	2005
Simpelveld	2004 - 2008	nee	2007	2007	2007	2006
Sittard-Geleen	2005 - 2008	ja	2009		2009	2008
Stein	2002 - 2006	nee	2005	2006	2007	2006
Vaals	2004 - 2008	nee	2004	2005	2004	
Valkenburg aan de Geul	2005 - 2010	nee	2006	2006	2006	2005
Voerendaal	2004 - 2008	nee	2007	2007	2007	2005

* Betreft gedeelte van de gemeente in het beheersgebied van WRO

OAS

Jaar	Afstromingsgebieden
2004	Stein, Maastricht-Bosscherveld
2005	Heerlen
2007	Maastricht-Heugem
2007	Susteren, Simpelveld, Rimburg, Kaffeberg, Roermond, Hoensbroek, Maastricht-Limmel, Wijlre

Gemeentelijk waterplannen

Gemeente	Waterplan gereed of voorzien in
Ambt Montfort	-
Beek	2007
Brunssum	2004
Echt-Susteren	2007
Eijsden	-
Gulpen-Wittem	2007
Heerlen	2001 en 2004
Kerkrade	2004
Landgraaf	2004
Maasbracht	-
Maastricht	2005
Margraten	2007
Meerssen	2007
Nuth	2004
Onderbanken	2004
Roerdalen	-
Roermond	2004*
Schinnen	2007
Simpelveld	2004
Sittard-Geleen	2007
Stein	-
Vaals	-
Valkenburg aan de Geul	2007
Voerendaal	2004

* voor het deelgebied Maasnielderbeek

Bijlage 2
Beleid en relevante ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt het bestaande beleid en de relevante ontwikkelingen (nieuwe wet- en regelgeving) ten aanzien van waterbeheer beschreven.

1. Bestaand beleid

In deze paragraaf wordt in hoofdlijnen het bestaande beleid ten aanzien van waterbeheer beschreven.

1.1 Europa

In 2000 werd de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht. De KRW is er in beginsel op gericht om in 2015 een goede ecologische toestand en een goede chemische toestand in de wateren te bereiken. In het grondwater moet in dat jaar sprake zijn van een goede kwantitatieve toestand en goede chemische toestand. De KRW stelt de minimale eis dat de waterkwaliteit in absolute zin niet verder verslechtert. Nederland kiest daarbij het jaar 2000 als referentiejaar. De Kaderrichtlijn kiest op Europees niveau het stroomgebied (bv. stroomgebied Maas of Rijn) als beleids- en beheersmatige eenheid. De doelstellingen, evenals de maatregelen om die doelen te bereiken, worden door de lidstaten vastgesteld in stroomgebiedbeheersplannen. Het eerste plan geldt voor de periode 20010-2015. De hierin opgenomen maatregelen worden overgenomen in het nationale, provinciale en regionale beleid. Er geldt een resultaatsverplichting. Wel is het mogelijk om op basis van onomkeerbaarheid van ingrepen uit het verleden of vanwege grote maatschappelijke consequenties termijnverlenging van twee keer zes jaar (tot uiterlijk 2027) of uiteindelijk doelverlaging aan te vragen.

De KRW zal gevolgen hebben voor (de activiteiten in) het stedelijk gebied. Nederland zal hierbij inzetten op brongerichte en effectgerichte maatregelen, waarbij brongerichte maatregelen de voorkeur hebben. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:
- stoppen met gebruik van bestrijdingsmiddelen door gemeenten
- sterk reduceren van puntbronnen
- gerichte aanpak van de belangrijkste vervuilende stoffen
- gebruik van milieuvriendelijke bouwmaterialen
- aanpak van vervuilde waterbodems
- effectgerichte aanpak bij rioolwaterzuiveringsinstallaties en riooloverstorten
- inzet op afkoppelen

1.2 Nationaal

De laatste jaren zijn er diverse nationale beleidsdocumenten gepubliceerd die direct en indirect hun invloed uitoefenen op het waterbeheer in stedelijk gebied. Hieronder zijn de belangrijkste weergegeven.

<u>Vierde Nota Waterhuishouding</u>
In de Vierde Nota Waterhuishouding (1998) werd voor de eerste keer het stedelijk waterbeheer expliciet naar voren gebracht als belangrijk thema binnen het waterbeleid. Hoofddoelstelling van de Nota is het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd. Daarbij werden de wateren in de stad als integraal onderdeel van het regionale watersysteem beschouwd.
Het gebrek aan aandacht voor riooloverstorten, vervuilde waterbodems en grondwateroverlast werd onderkend. De Nota stelt tevens dat de potentiële ecologische betekenis van stadswateren werd onderschat en niet benut. Duurzaam bouwen, het afkoppelen en infiltreren van hemelwater en een natuurlijke inrichting van stedelijke wateren zijn als belangrijke beleidsthema's naar voren gebracht om deze problemen aan te pakken.

De waterschappen en gemeentes worden daarbij gevraagd om gemeenschappelijke visies te ontwikkelingen op het waterbeleid en deze door te vertalen naar bestemmingsplannen en waterbeheersplannen.

Nationaal Bestuursakkoord Water
In 2003 is het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekend waarmee alle betrokken overheden taakstellende afspraken hebben vastgelegd over doelen en maatregelenpakketten die nodig zijn om de waterhuishouding in 2015 op orde te brengen en tot 2050 op orde te houden. Aanleiding voor dit akkoord waren de structurele veranderingen, zoals de klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking, die hun invloed uitoefenen op het te voeren waterbeheer in Nederland (en Europa). In het NBW wordt de noodzaak onderkend om de wateroverlastproblematiek in stedelijk gebied (vanuit het oppervlaktewater, het riool en het grondwater) in kaart te brengen. Hierbij spelen twee processen een rol. Ten eerste moet het waterschap het regionale watersysteem toetsen aan een stelsel van normen, waarbij voor het stedelijk gebied een overstromingskans van maximaal eens per 100 jaar moet gelden. Daarnaast moeten gemeenten en waterschappen gemeentelijke waterplannen opstellen voor zover zij dit uit oogpunt van tenminste de wateroverlastproblematiek noodzakelijk vinden. In een stedelijk waterplan moet de stedelijke wateropgave worden uitgewerkt. In een handreiking gaan de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten hier op in. De wateropgave wordt in deze handreiking beschouwd als: het maatregelenpakket waarmee wateroverlast zoveel mogelijk voorkomen wordt, inclusief de daarbij behorende kosten.

VROM Beleidsbrief regenwater en riolering
Op 21 juni 2004 heeft het Ministerie van VROM, in een herijking op het regenwaterbeleid, aangegeven dat de zorgplicht van de gemeente voor inzameling en transport van afvalwater wordt opgesplitst. Zo ontstaat er ook een zorgplicht voor het beheren (inzamelen en afvoeren) van hemelwater en voor grondwater. Voorgesteld wordt om het bestaande rioolrecht in een verbrede rioolheffing om te zetten. Deze heffing biedt meer mogelijkheden om de wateropgaven (zoals afkoppelmaatregelen) te kunnen financieren. Eén en ander is uitgewerkt in de Wet gemeentelijke watertaken (zie onder 2.).

1.3 Limburg

In 2001 is het Provinciaal Omgevingsplan Limburg van kracht geworden waarbij het waterbeheer, mede ingegeven door de hoge afvoeren van de Maas in 1993 en 1995, een belangrijke rol wordt toebedeeld.
De provincie wil de problemen omtrent veiligheid, overlast, verdroging en natuurverlies aanpakken en zet daarbij in op veerkrachtige watersystemen. De provincie ziet de aan stedelijk water gekoppelde ecologische, landschappelijke en recreatieve waarden als basis voor een hoogwaardig woon- en leefklimaat binnen de bebouwde kom. Het watersysteem kan bovendien de ecologische verbinding vormen tussen stad en ommeland. Hierbij signaleert de provincie drie belangrijke thema's:

- afkoppelen van verhard oppervlak van het riool
- duurzame en watervriendelijke inrichting van bebouwde gebieden
- (her)gebruik van regenwater

Verder geldt dat van het verhard oppervlak op nieuwbouwlocaties binnen infiltratiegebieden 80% en nieuwbouwlocaties daarbuiten minimaal 60% wordt afgekoppeld. Voor bestaande bebouwing geldt een inspanningsverplichting van 20% afgekoppeld oppervlak in 2020. Dit is echter in het POL 2006 (zie onder 2.) vervangen door de doelstelling maximaal afkoppelen binnen de grenzen van doelmatigheid.

1.4 Waterschap

In 2004 is het Waterbeheersplan Waterschap Roer en Overmaas 2004-2007 vastgesteld. In dit plan staan de beleidsvoornemens voor genoemde komende periode en wordt een doorkijk geboden naar de toekomst. In het plan is het Europese, nationale en provinciale waterbeleid nader uitgewerkt. Per thema wordt de hoofdlijn van het bestaande waterschapsbeleid beschreven.

Watersysteem
Het waterschap is, op basis van het Reglement Waterschap Roer & Overmaas en de Waterschapswet, eerst verantwoordelijke voor het kwantitatieve en kwalitatieve beheer van het regionale watersysteem. Bij de invulling van deze beheerstaak wordt voor de bebouwde omgeving onderscheid gemaakt tussen watergangen met een ontwaterende functie en watergangen met een afwaterende functie. Het waterschap is beheerder van alle oppervlaktewateren. De primaire wateren waar de Keur geldt staan op de legger van het waterschap.

Het beheer van het watersysteem omvat ook het grondwaterbeheer. De operationele grondwatertaken, waaronder de vergunningverlening (tot 100.000 m^3/jaar) en de monitoring, worden op termijn in zijn geheel door de provincie gedelegeerd aan het waterschap. De provincie blijft verantwoordelijk voor het strategische grondwaterbeleid en de bescherming van de drinkwatervoorziening. Zie hiervoor ook de Waterwet.

Waterketen: riolering en zuivering
Het vastgestelde rioleringsbeleid hanteert de basisinspanning als norm waaraan rioolstelsels moeten voldoen. In eerste instantie diende deze basisinspanning voor 1998 te zijn gerealiseerd. Naar verwachting zullen alle gemeenten in 2010 het rioolstelsel op orde hebben. Dit komt overeen met het landelijke gemiddelde. In de notitie Gezamenlijke impuls uitvoering rioleringsbeleid 2002 hebben de Provincie Limburg en het Zuiveringschap Limburg maatregelen geformuleerd om de vertraging in de realisering van de basisinspanning aan te pakken. Voor gemeenten is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)[1] het (verplichte) document waarin geplande verbeteringen aan het rioolstelsel worden vastgelegd.
In de afgelopen periode is een start gemaakt met optimalisatiestudies (OAS: optimalisatie afvalwatersysteem) van bestaande rioolstelsels en rioolwaterzuiveringsinstallaties. Voor alle afstroomgebieden van rioolwaterzuiveringsinstallaties wordt een dergelijke optimalisatiestudie uitgevoerd, de laatste in 2007. Hiermee wordt inzichtelijk hoe een betere samenwerking tussen gemeenten en waterschap kan leiden tot een efficiëntere verwerking van het afvalwater. Zo wordt bijvoorbeeld duidelijk hoe de aanwezige berging beter benut kan worden, zodat bespaard wordt op randvoorzieningen. Ook wordt onderzocht waar het afkoppelen van regenwater kansrijk is, gebaseerd op civieltechnische mogelijkheden en op de prioritering van wijk- en rioolrenovaties. Tot slot wordt in een OAS inzichtelijk welke maatregelen aan het rioolstelsel nodig zijn om aan de verwachte eisen uit de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Elke optimalisatiestudie wordt afgesloten met een afvalwaterakkoord, waarin de deelnemende partijen afspraken vastleggen over te nemen maatregelen.

Ten aanzien van het afkoppelen gaat het waterschap verder dan de inspanningsverplichting, zoals verwoord in het POL, en wordt gestreefd naar 100% afkoppelen bij nieuwbouw.
Als instrument om mee te kunnen denken en om gemeenten te stimuleren hebben de Limburgse waterbeheerders in 2002 de Stimuleringsregeling verantwoord afkoppelen van bestaand verhard oppervlak in het leven geroepen, lopend tot 2006. Het succes van de regeling heeft ertoe geleid dat het beschikbare budget reeds medio 2005 was uitgeput.
Op 25 juni 2007 is een nieuwe regeling vastgesteld, die niet alleen voor gemeenten, maar ook voor particulieren en bedrijven geldt. Van de 1,7 miljoen euro is negen ton bestemd voor particulieren en bedrijven. De rest is voor gemeentelijke projecten.

Veiligheid en wateroverlast
De taak van het waterschap voor het keren van het Maashoogwater is beperkt tot het in stand houden van de waterkeringen die op basis van het Deltaplan grote rivieren zijn aangelegd. Door de wijziging in de Wet op de waterkering heeft het waterschap de volledige zorg voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van de waterkeringen. In Limburg hebben de huidige waterkeringen een beschermingsniveau tussen 1/50 en 1/250 en zullen in het kader van de projecten Grensmaas en Zandmaas allemaal een niveau van 1/250 krijgen.

Waterbodem
Het beleid rondom bagger en ook de afzet ervan is behoorlijk in beweging. Het huidige beleid voor baggeren is vastgelegd in de Wet Bodembescherming en de afzet ervan in het Bouwstoffenbesluit en een aantal vrijstellingsregelingen. De eigenaren zijn verantwoordelijkheid voor het baggeren van secundaire wateren. Het waterschap kan gemeente een aanwijzing geven dat gebaggerd moet worden, indien door een baggerachterstand in het secundaire systeem een knelpunt ontstaat in het primaire watersysteem. Indien er sprake is van verontreinigde bagger (klasse 3-4) is er een subsidieregeling waarbij het waterschap 40% van de meerkosten betaalt.

Ruimtelijke Ordening
Met de wettelijke invoering van de watertoets in 2003 (Besluit op de ruimtelijke ordening) heeft water een belangrijke plaats gekregen in de ruimtelijke ordening. Voor het snel en efficiënt doorlopen van de watertoets hebben de Limburgse waterbeheerders (Rijkswaterstaat, provincie, waterschappen en Waterschapsbedrijf Limburg) centrale loketten opgericht, het Watertoetsloket Roer en Overmaas en het Watertoetsloket Peel en Maasvallei. Hier vindt de centrale aanmelding en behandeling van ruimtelijke plannen plaats. Er is regelmatig overleg tussen waterschap en gemeente om plannen door te nemen. Voor ruimtelijke plannen met een kleine invloed op het watersysteem is een ondergrens ingesteld. Voor deze plannen geldt dat gemeenten zelf voor een goede waterparagraaf dienen te zorgen.

Bij technische adviezen over het afkoppelen van regenwater wordt de Voorkeurstabel afkoppelen gehanteerd, waarin per type verhard oppervlak de meeste wenselijke oplossing is te vinden. Voorzieningen worden gedimensioneerd op een bui met een herhalingskans van 1/25 met een doorkijk naar een situatie 1/100. Oppervlakkige voorzieningen hebben de voorkeur boven ondergrondse vanwege de controleerbaarheid en de belevingsfunctie. Centrale voorzieningen zijn gemakkelijker te controleren en beheren dan individuele per perceel. Bij voorkeur wordt al het regenwater gezuiverd, bijvoorbeeld door een bodemfilter, voordat het infiltreert of wordt geloosd op oppervlaktewater. Diepte-infiltratie wordt afgeraden. In grondwaterbeschermingsgebieden of –wingebieden geldt de provinciale milieuverordening (PMV).

Het instrument gemeentelijk waterplan is door diverse gemeenten ingezet om met de waterbeheerders een gezamenlijke visie op water vast te leggen. De bruikbaarheid in de praktijk verschilt per gemeente en hangt sterk af van de mate van abstractie.

Rechtstreekse lozingen
In het waterbeheersplan is opgenomen dat er per gemeente een volledig en actueel vergunningenbestand aanwezig is met betrekking tot de waterkwaliteitsaspecten, zoals directe lozingen, riooloverstorten en AMvB bedrijven. Rechtstreekse lozingen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen in het oppervlaktewater zijn verboden zonder Wvo-vergunning. Alle rechtstreekse lozingen, al dan niet via een werk, vallen onder de Wvo. Indirecte lozingen op het gemeentelijk riool vallen grotendeels onder de Wet milieubeheer. Een aantal met gevaarlijke stoffen werkende bedrijfscategorieën zijn hiervan uitgezonderd en vallen wel onder de Wvo.

Diffuse verontreiniging
Het beleid ten aanzien van de aanpak van diffuse bronnen is verankerd in het POL en het waterbeheersplan. Voor de uitvoering van het Gemeenschappelijke Actie Programma (GAP) diffuse bronnen hebben zowel het waterschap als de provincie gelden gereserveerd voor het stimuleren van doelgroepen tot een brongerichte aanpak.

2. Ontwikkelingen waterbeheer

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in het waterbeleid beschreven.

Waterwet
Integraal waterbeheer, door de integrale watersysteembenadering en de invoering van de KRW, vereist een integrale Waterwet. De Waterwet moderniseert en integreert de bestaande wetgeving op het gebied van waterbeheer. Veel van de huidige wetgeving is versnipperd in verschillende wetten die deels ook nog eens verouderd zijn. De wetten die in aanmerking komen voor integratie en modernisering zijn: de Wet op de waterhuishouding, de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de Wet verontreiniging zeewater, de Grondwaterwet, de Wet droogmakerijen en indijkingen, de Wet op de waterkering, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en de Waterstaatswet 1900.
Op 29 juli 2005 was het voorontwerp van de Waterwet gereed en dit is in de loop van 2006 ingediend bij de Tweede Kamer. Een onderdeel in het wetsvoorstel is het vastleggen van een zorgplicht voor gemeenten voor de verwerking van overtollig grondwater en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied.
Taken en bevoegdheden worden duidelijker vastgelegd in het wetsvoorstel dan nu het geval is. Rijk en provincies zorgen vooral voor het strategische beleid en de normstelling op nationaal respectievelijk regionaal niveau. Ook zorgen zij voor de noodzakelijke doorwerking van water in aanpalende gebieden zoals milieu, (natte) natuur en ruimte en stellen zij de functies van de watersystemen vast. De waterschappen zijn belast met het regionale operationele waterbeheer. Gemeenten hebben enkele taken in het waterbeheer die betrekking hebben op de inrichting van het stedelijke gebied.
Operationele watertaken die nu nog aan de provincie zijn toebedeeld (zoals het grondwaterbeheer) worden zoveel mogelijk overgedragen aan de waterschappen.
Een uitzondering wordt gemaakt voor de vergunningverlening voor bepaalde categorieën van grondwateronttrekkingen en infiltraties (drinkwaterwinning, grote industriële onttrekkingen en koude-warmte opslag). Hiervoor blijft de provincie het bevoegde gezag. Reden voor deze uitzonderingen is dat de kennisopbouw en beleidskaders nog in ontwikkeling zijn en dat de invloed van het diepe grondwater op de rest van het watersysteem relatief gering is.

De watervergunning
Er zijn diverse vergunningenstelsels die procedureel en inhoudelijk niet op elkaar aansluiten (Wet verontreiniging oppervlaktewateren, Wet verontreiniging zeewater, Wet op de waterhuishouding, Grondwaterwet, Wet beheer rijkswaterstaatswerken en de keuren van de waterschappen). In het wetsvoorstel worden al deze vergunningen geïntegreerd tot één vergunning. Dit is de watervergunning. Het bevoegde gezag voor de verlening van de watervergunning zijn het waterschap voor het regionale watersysteem en Rijkswaterstaat voor het hoofdwatersysteem. De provincie blijft het bevoegde gezag voor bepaalde categorieën van grondwateronttrekkingen en de infiltraties ervan.
Belangrijk is de afstemming met andere vergunningstelsels. Het meest relevante voorbeeld is de omgevingsvergunning (zie Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) die momenteel in ontwikkeling is op het beleidsterrein ‘wonen, ruimte en milieu’. De afstemming moet mogelijk maken dat de gebruiker in de toekomst bij één loket terecht kan voor zijn watervergunning en omgevingsvergunning. Overigens worden de watervergunning en de omgevingsvergunning niet met elkaar geïntegreerd.
De veranderingen in het waterdomein verbreden het gemeentelijke takenpakket met betrekking tot het waterbeheer binnen de bebouwde kom. Door koppeling aan een verbreed rioolrecht ontstaat de mogelijkheid om water binnen gemeenten te laten uitgroeien tot volwaardig beleidsveld.

Voor de provincie houdt dit in dat zij in veel gevallen geen grondwaterbeheerder meer zal zijn. Door deze verschuiving in verantwoordelijkheden veranderen de rollen van de partijen in de watertoets. Provincies zullen duidelijke kaders vanuit het regionale watersysteem op moeten stellen.

Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken (voorheen: Wet gemeentelijke watertaken)
Vooruitlopend op de nieuwe Waterwet, wordt door middel van een wijzigingswet een aanpassing van de Wet op de waterhuishouding (Wwh) en de Wet milieubeheer (Wm) doorgevoerd die van grote invloed is op de gemeentelijke watertaken. De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel op 15 februari 2007 aangenomen.
Het wetsvoorstel van het Kabinet introduceert naast de bekende zorgplicht voor afvalwater ook een zorgplicht voor de afvoer van overtollig regenwater en grondwater. De gemeentelijke zorgplicht voor regenwater betekent dat de gemeente overtollig water van percelen moet accepteren en via een openbaar stelsel moet afvoeren, maar pas nadat is getoetst of de perceeleigenaar het regenwater niet zelf kan afvoeren. Voor grondwateroverlast is allereerst de perceelseigenaar verantwoordelijk. De gemeente moet echter overtollig grondwater accepteren en afvoeren. Waterschap en provincie zijn verantwoordelijk als de oorzaak aantoonbaar in het beheer van het oppervlaktewaterpeil of de grondwateronttrekkingen zit. Bij nieuwbouwlocaties moeten gemeenten veel meer dan voorheen rekening houden met de waterhuishoudkundige geschiktheid van de grond.
De Wet gemeentelijke watertaken maakt het mogelijk dat gemeenten bij het geven van milieuvergunningen een voorkeurvolgorde aanhouden in de wijze van verwerken van afvalwater. Hiermee wordt het bijvoorbeeld mogelijk om het gescheiden aanbieden van regenwater voor te schrijven.
Daarnaast wordt in de wet de basis gelegd voor het bijbehorende financieringsinstrumentarium, het verbrede rioolrecht. Het betreft een bestemmingsheffing in plaats van een retributierecht, waardoor gemeenten de maatregelen kunnen bekostigen die in het kader van deze verbrede zorgplichten genomen moeten worden.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
De concept Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt dat verschillende vergunningen opgaan in een algemene 'omgevingsvergunning', waarvoor de gemeente de centrale loketfunctie krijgt.
De bestaande AMvB's voor lozingen worden samengevoegd en vereenvoudigd. Er komt een ‘Activiteiten AMvB’ voor de industrie en diensten, een ‘landbouw AMvB’, een ‘Besluit lozing afvalwater huishoudens’ en een AMvB voor overige niet-inrichtingen en regenwaterlozingen. Nieuw is dat de nieuwe AMvB's regels voor zowel de lozingen op het riool als de lozingen in de bodem en op het oppervlaktewater gaan bevatten.

Nieuwe Wet ruimtelijke ordening en Besluit op de ruimtelijke ordening
Doel van de wetsvernieuwing is het vergroten van de uitvoeringsgerichtheid, decentralisatie en het verminderen van de regels. De belangrijkste verandering betreft het opheffen van de goedkeuring van ruimtelijke plannen door de provincie. De gemeente krijgt hiermee een ruimere eigen verantwoordelijkheid. De artikel 19 procedure wordt vervangen door een projectbesluit, waarna verplicht een (nieuw) bestemmingsplan moet volgen. Streekplannen en planologische kernbeslissingen gaan over in verplichte structuurvisies. Rijk en provincies kunnen ook zelf bestemmingsplannen opstellen.
De watertoets wordt verplicht in alle ruimtelijke plannen, maar de beoordelingsfase door de provincie vervalt. Wel kan de provincie vooraf eisen stellen in verordeningen. Als beroepsmogelijkheid blijft de zienswijze bestaan, in tegenstelling tot het indienen van bedenkingen.

POL2006
Het nieuwe POL beschrijft de landelijke ontwikkelingen in het waterbeleid en definieert vier hoofddoelstellingen: herstel sponswerking, herstel natte natuur, duurzame watervoorziening en een veilige Maas. Ten aanzien van het stedelijk waterbeheer wordt de inspanningsverplichting voor afkoppelen van bestaand verhard oppervlak losgelaten en vervangen door het beleidsdoel 'maximale afkoppeling binnen grenzen van doelmatigheid'. Voorts wordt sterk ingezet op het verbrede gemeentelijke rioleringsplan (GRP+) en het gemeentelijk waterplan als instrument.

Provinciaal beleidskader stedelijk waterbeheer
Deze nota is een nadere uitwerking van het waterbeleid uit het POL2006. Ten aanzien van het doelmatig afkoppelen wil de provincie de praktijkervaringen van de komende jaren benutten om samen met gemeenten en waterschappen al werkende tot nadere concretisering van het begrip doelmatig te komen.
Na evaluatie van de ervaringen met de Voorkeurstabel afkoppelen zal de provincie bezien of nadere regelgeving in de PMV nodig is ter bescherming van specifieke grondwaterbelangen.
Ten aanzien van de ruimtelijke ordening pleit de provincie voor het gemeentelijke waterplan. Daarnaast wil de provincie een concreet voorbeeldproject ondersteunen waarin ruimtelijke kwaliteit en innovatief stedelijk waterbeheer in samenhang worden vormgegeven.
Voor de maatregelen voor de stedelijke wateropgave wordt onderzocht of een compensatiefonds tot de mogelijkheden behoort.

Bijlage 3
Begrippen en afkortingen

Afkoppelen	Bij afkoppelen wordt ervoor gezorgd dat neerslag vanaf verharde oppervlakten (daken, wegen, trottoirs en dergelijke) niet meer in het riool terecht komt, maar rechtstreeks of via een schoonwaterriool in de bodem of op het oppervlaktewater wordt geloosd
Afvoer	De hoeveelheid water, die per tijdseenheid uit een gebied stroomt
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
Baggeren	Modder uit het water ophalen
Baggeropgave	In beeld brengen van de baggerachterstand en hiervoor maatregelen formuleren
Basisinspanning	Een volgens de Vierde Nota Waterhuishouding voor elk rioolstelsel vereiste emissiereductie tot een niveau overeenkomstig dat van een bepaald referentiestelsel.
Berging	De geborgen hoeveelheid water, waterinhoud; het volume water dat aanwezig is in een nader aan te geven deel van de bodem/grond, van een waterloop of van een rioleringsstelsel
Diffuse bron	Verspreide en in grote aantallen of op een grote oppervlakte voorkomende verontreinigingsbronnen, die vaak op grotere afstand van het oppervlaktewater via diverse transportroutes het oppervlaktewater op diffuse wijze verontreinigingen
Doelmatigheid	Handelwijze waarbij de betreffende inspanningen en uitgaven daadwerkelijk bijdragen aan de realisatie van het beoogde doel en de kosten in verhouding staan tot de opbrengsten
DURP	Digitale uitwisseling in ruimtelijke processen
Duurzaam	Zodanig handelen dat er voorzien wordt in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien
Effluent	Gezuiverd afvalwater dat vanuit de zuiveringsinstallatie op het oppervlaktewater wordt geloosd
EKW	Europese Kaderrichtlijn Water
GAP	Gemeenschappelijk actieprogramma diffuse bronnen
GCT	Goede chemische toestand (zie ook KRW)
Gemeentelijk waterplan	Gezamenlijk plan van verschillende afdelingen van de gemeente, de regionale waterbeheerders en eventueel andere organisaties
Gemengd rioolstelsel	Stelsel van rioolbuizen, gemalen en overstortputten waarbij het afvalwater en het hemelwater via hetzelfde buizenstelsel wordt getransporteerd

Gescheiden rioolstelsel	Stelsel van rioolbuizen, gemalen en overstortputten waarbij het afvalwater en het hemelwater via twee afzonderlijke buizenstelsels wordt getransporteerd
GEP	Goed ecologisch potentieel
GET	Goede ecologische toestand
GGOR	Gewenst grond- en oppervlaktewater regime
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GRP+	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan
IBA's	Systemen voor de individuele behandeling van afvalwater
Infiltratie	Indringen van water in de bodem
KRW	Kaderrichtlijn water (zie ook EKW)
Lozing	Natuurlijke of kunstmatige afvoer van overtollig water
MEP	Maximaal ecologisch potentieel
Morfologie	Geheel van vormen, bodem, oever en meandering, in een watergang
NBW	Nationaal bestuursakkoord water
Ontkluizen	Beken die ondergronds in buizen lopen weer aan de oppervlakte brengen
Oppervlaktewater	Het samenhangend geheel van water, waterbodem, oevers, technische infrastructuur en de biologische component
PMV	Provinciale milieuverordening
POL	Provinciaal omgevingsplan Limburg
Primair water	Oppervlaktewater van meer dan plaatselijk belang, dat als zodanig in de legger is opgenomen
Riooloverstort	Put of buis waaruit - in geval van extreme regenval - een deel van het afvalwater, verdund met regenwater, wegstroomt naar het oppervlaktewater
Secundair water	Oppervlaktewater, geen primair water zijnde. Dit zijn oppervlaktewateren die waterstaatkundig van minder belang zijn en een minder vergaande waterschapsbemoeienis vergen.
Stedelijk gebied	Steden, dorpen en andere geconcentreerde bebouwing
UvW	Unie van waterschappen
VNG	Vereniging Nederlandse gemeenten
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Waterbodem	Alle bodem die zich onder het wateroppervlak bevindt
Waterhuishouding	De overheidszorg die zich richt op het op en in de bodem vrij aanwezige water, met het oog op de daarbij betrokken belangen
Waterkeringen	Alle dijken, kaden, natuurlijke hoogten en ophogingen, bestemd om in het openbaar belang water te keren, met inbegrip van het gehele lichaam van de dijk en de kaden en die als zodanig in de legger zijn opgenomen
Waterketen	De samenhang tussen de productie en distributie van drinkwater, de inzameling en het transport van afvalwater (riolering) en de zuivering van het afvalwater
Watersysteem	Het geografisch afgebakend en samenhangend geheel van oppervlakte-water, grondwater, waterbodems, oevers en infrastructuur en de daarin voorkomende levensgemeenschappen
Watertoets	Proces waarbij de waterbeheerders vroegtijdig betrokken worden bij ruimtelijke planvorming
Wvo	Wet verontreiniging oppervlaktewateren